

MAGYAR POSTA

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG
MEGBIZÁSÁBÓL A M. KIR. POSTA JOGÁSZ- ÉS MÉRNÖKTISZTVEISELŐI
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK SZERKESZTŐBIZOTTSÁGA

FŐSZERKESZTŐ: Dr. FORSTER KÁROLY M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓ-HELYETTES

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. PÁZMÁNY ÖDÖN

M. KIR. POSTAIGAZGATÓ

TÁRSSZERKESZTŐ:

RÁKOSI GYÖRGY

M. KIR. POSTAMŰSZAKI TANÁCSOS

Szociális munka a budapesti m. kir. táviró és távbeszélő igazgatóságánál.

Irta: Dr. TÓTH JÓZSEF m. kir. postatitkár.

I.

A kezdet nehézségei.

A budapesti m. kir. táviró és távbeszélő igazgatóság szociális munkája a többi igazgatóságétól eltérő természetű. Összefügg ez az igazgatóság területi elhatároltságával. A budapesti táviró és távbeszélő igazgatóság területi illetékessége ugyanis csak a székesfővárosra és a környékbeli helységekre terjed ki. Ennélfogva az idetartozó személyzet összetétele, szociális tagozódása más természetű, mint egyéb igazgatóságoké. Itt — éppen az igazgatóság látszólagos szűkreszabott területe miatt — ezen a területen nemcsak a táviró és távbeszélő igazgatóság táviró és távbeszélő forgalma zsúfolt, hanem az igazgatóság személyzete is sokkal kisebb területen él, mintegy összezsúfolva helyezkedik el. Az igazgatósági személyzetnek 62%-a a székesfőváros területén lakik és csak 38%-a lakik Budapest környékén, honnan naponta különböző járművön jár be a fővárosba munkahelyére. Ez a különleges szempont különleges adottságokat nyújt s ez az igazgatóság szociális munkájánál erősen érezteti hatását.

A táviró és távbeszélő igazgatóság 1929-ben történt újjászervezése óta az igazgatóság mindennemű igazgatási tevékenységében igyekezett a szociális szempontokat figyelembe venni. Ezek az intézkedések nem a szociális munka jegyében indultak meg, hanem postai természetűek voltak, amelyek megvalósításával általában a szociális szempontok is figyelembe vétettek, pl. postaalkalmazottak lakóhelyeihez közelebb eső beosztása, terhes vagy kisgyermekes anyák megfelelő foglalkoztatása, gyengébb szervezetű alkalmazottak éjszakai szolgálat alól való felmentése stb.

Ugyanettől az időtől kezdve találunk azonban közvetlen segítségre irányuló karitatív jellegű szociális tevékenységet is. Nevezetesen a költségvetési hitel keretében évente bizonyos összeget állapítottak meg kifejezetten segélyezési

célra, hogy abból az egyes postaigazgatóságok és ugyanígy a távíró és távbeszélő igazgatóság is esetenként segélyeket adjon az erre legjobban rászoruló postaalkalmazottaknak.

Az 1941. év tavaszán az igazgatóság a személyzeti ügyosztályban már magasabb képzettségű (érettségi vagy zöldkeresztes védőnői tanfolyam) nő-tisztviselőket állít munkába, arra a célra, hogy a nehéz helyzetben lévő postai alkalmazottaknál, azok segélykérése esetén környezettanulmányt végezzenek. Ettől az időponttól kezdve az igazgatóság a beérkezett segélykérelmeket először abból a szempontból bírálja el, hogy mutatkozik-e szükség környezettanulmány végzésére. Nevezetesen nem minden segélykérelem vonja maga után a környezettanulmány szükségességét. Némelyik segélykérelemből, vagy az ahhoz csatolt mellékletekből világosan megállapítható a segélyezés rászorultságának szükségessége. Viszont vannak olyan esetek is, amikor már a beérkező segélykérés vagy esetleg az ahhoz csatolt mellékletek kívánatosá teszik azt, hogy az adott esetben, mielőtt az igazgatóság a segélyezést elhatározná, környezettanulmányt is végeztessen. Természetesen erre a munkára csak szociális lelkületű tisztviselő alkalmazható.

Az igazgatóság azonban nem elégedett meg a szociális tevékenység első lépéseivel, hanem a környezettanulmányok rendszeres végeztetésével egyidejűleg az 1941. év tavaszán hozzákezdett a személyzet szociális keresztmetszetének feldolgozásához. A létszámába tartozó órabéres alkalmazottaktól bevont statisztikai kérdőívek alapján életük fontosabb szociális vonatkozású adatait és viszonyait feltüntető kérdésekről kartotékokat állított ki és ezek vezetését rendelte el. E kartotékokról bármikor megállapítható az órabéres alkalmazottak legfontosabb adatai. A kartotékok az órabéres alkalmazottak vagyoni helyzetét, helyesebben vagyontalanságát, valamint gyermekeik számát feltüntető különböző színű jelzőszalócskákkal is elláttattak, úgyhogy azokból a legnagyobb nyomorban élő órabéres alkalmazottakat, vagy pedig a legtöbb gyermekkel bíró órabéres alkalmazottakat, illetve ezek adatait pár perc alatt könnyen össze lehet állítani, ki lehet szedni. Nagy haszna mutatkozott ezeknek a kartotékoknak különösen a karácsonyi segélyezések alkalmával, de egyéb szociális kérdések tárgyalásánál is fel lehet ezeket használni. A kartotékok vezetésének hátránya a mindenkori változások keresztülvezetését igénylő állandó munka.

A szociális tevékenység kapcsán már ekkor foglalkozott az igazgatóság további messzebbmenő szociális tervekkel, így azzal a gondolattal is, hogy a Budapesten a magas laktér miatt megfelelő lakáshoz hozzájutni nem tudó távirdamunkásokat, akiknek egy jelentékeny része vidéken lakó családjától távol, családi életében megbénítva él Budapesten mint ágyrajáró, jobb esetben albérleti vagy munkásszálláson —, a posta segítségével erre a célra szervezendő akció keretén belül munkáslakáshoz juttassa. A főváros valamelyik külső területén nagyobb földterület megvételével postás munkás lakótelepet kellene létesíteni a székesfővárosi vagy MÁV. lakótelepek mintájára és ott apró kertes munkásházák, kultúrház hirdetnék a posta szociális gondoskodását. — Ugyanekkor a megélhetési viszonyok állandó rosszabbodása folytán felvetődött már a kérdés, hogy az órabéres alkalmazottakat az alacsony órabérek és magas tüzelőárak miatt nagybani beszerzési áron részletfizetésre erre a célra megszervezett tevékenység keretén belül a posta útján kellene ellátni

téli tüzelővel, hogy így az erre valóban rászorulóknak a téli hónapokban inséget ne szenvedjenek. — Szüksége mutatkozott a személyzet kiszállítására a körében a vándorbabakelengye-akció megszervezésének is. Ez a kérdés is ekkor bukkant fel először és azóta is állandóan felszínre van, míg végre ezt a Jóléti Alapítvány Gondozó Osztálya országosan megszervezte.

II.

A megindulás.

A távíró és távbeszélő igazgatóság szociális munkája nagyobb lendületet akkor vett, amikor 1941-ben az igazgatóság a személyzeti ügyosztály keretén belül felállította a szociális csoportot. Az új munkamezőn új emberek munkábaállítása eredményezte azt, hogy a szociális munka különböző munkaterületeken megindulhatott.

Az 1941. év őszén kezdte el a szociális csoport az igazgatóság órabéres személyzetének szociális adatfelvételeit, statisztikai kérdőívek alapján.

A szociális csoport azonban nemcsak az órabéres alkalmazottak statisztikai keresztmetszetét dolgozta fel, hanem a szükséghez képest minden időszaki szociális statisztikai kérdéssel foglalkozik.

Feldolgozta az igazgatóság létszámába tartozó összes alkalmazott lakásvizonyait a lakóhelytől való távolság szempontjából.

Szükség szerint a személyzetnek, főleg a kiszállítású rétegeinek megélhetési viszonyait esetenként dolgozza fel. Ennek az eredménye ezután teljes keresztmetszetet ad az érdekeltek megélhetési viszonyairól. Ezek az adatok adnak támpontot az igazgatóságnak az órabérek emelésére vonatkozó előterjesztéséhez.

Az 1941. év őszén megindult a munkás reggeliztetési tevékenység is. Az igazgatóság régóta tervezte már, hogy családjától többnyire távol, munkásszálláson lakó vagy ágyrajáróként, jobb esetben albérletben elhelyezkedett távirdamunkásait, akik munkápukból naponta csak a késő délutáni órákban térnek haza, reggel munkába lépés előtt intézményesen meleg reggeliben részesítse. Az élelmiszerbeszerzések már ebben az időben is meglehetősen nehézkesek voltak, s a munkások sem reggelire alkalmas magas kalóriaértékű táplálékot beszerezni, sem pedig azokat magas áruknál fogva megvásárolni nem tudták, éppen ezért szükségessé vált a reggeliztetési akció intézményes megszervezése. Napi 30 fillér térítési díj ellenében kapnak a reggeliztetési akcióból részesülni kívánó távirdamunkások naponta 3 deci teát, kőménymagoslevest, vagy feketekávé, amely reggelihez még 10 dkg szalonna vagy kolbász is járul. A reggeli elkészítéséhez szükséges élelmiszer kiutalása néha nagy nehézség árán és igen sok utánjárással volt eszközölhető.

E reggeliztetési akció keretében a munkások az év téli hónapjaiban munkájukba lépésük előtt hivatalaikban vehetik át a meleg reggelit, amit oda a hivatalhoz a legközelebb eső postai étkezdéből szállítanak el.

Ezt a reggeliztetési akciót, ami arra a célra létesült, hogy a délben meleg ételhez nem jutó, a város különböző részein dolgozó távirdamunkások reggel munkába lépésük előtt feltétlenül meleg ételhez jussanak, az 1941—42. és az 1943—44. évek telén naponta átlag 600 fő távirdamunkás, az 1942—43. év telen pedig naponta átlag 700 fő távirdamunkás vette igénybe.

A munkás reggeliztetési akció fenntartása a postára terhet jelent ugyan, mert a reggeli előállítás költsége az érte beszédett térítési díjnal

magasabb (átlag ennek háromszorosába kerül), de ennek az akciónak a fenn-tartása a rendkívüli időkben a megélhetését válságos küzdelmet folytató távirdamunkásokra szociális szempontból kívánatos.

Ugyancsak 1941. őszén megindult az azóta is fenntartott munkás téli tüzelő-akció.

Kétségtelen, hogy a távirdamunkások között kiosztásra kerülő tüzelő-mennyiség a távirdamunkások téli tüzelő kérdését nem oldja meg, mert ahhoz a beszerzett mennyiség kevés. Ez a segítség mégis nagy horderejű, mert főleg az apró gyermekekkel hideg szobában didergő távirdamunkásoknak meleg szobához való juttatását biztosítja. — A munkás téli tüzelő-akció bővítése és további kiterjesztése folyamatban van.

Az igazgatóság már régóta tervezte a magasabb képzettségű postaalkalmazottakhoz hasonlóan a távirdamunkások valamilyen módon való egybe-fogását, tömörítését. Minden más magasabb rendű és rangú postás rétegnek megvolt a maga társadalmi tagozódása a postaaltisztektől kezdve felfelé a különböző egyesületekben. Ugyanúgy kívánatos volt a távirdamunkások tömörítése is. Szüksége mutatkozott ennek azért, hogy így a távirdamunkásokat el-vonjuk különböző más idegen behatásoktól, esetleges káros irányú munkás-szervezetektől, de szükség volt azért is, hogy a munkások között az össze-tartozás érzése, bajtársiasság és a testvériesség érzése erősödjék. Szükség volt a megszervezésre azért, hogy ezen keresztül a munkások megérezhessék azt, hogy a postás társadalom többi része fel akarja őket emelni, hozzájuk közelebb akar kerülni.

Ezt a célt kívánta szolgálni az 1941. év december hó 23-án megnyitott postás munkástársalgó.

A megnyitó a távirdamunkások életében jelentékeny esemény volt. A IX. Ferenc-tér 4. szám alatti alagsor két termében magyaros mintájú bútorokkal berendezett munkástársalgóban az első esten kb. 300 távirdamunkás gyűlt össze. Az igazgatóság vezetőjén kívül megjelent a Vezérigazgató Úr is, aki megnyitó beszédében célkitűzéskeppen hangoztatta a munkások felemelését és azt, hogy a munkástársalgó legyen kézfogás a posta vezetősége és a távirdamunkások között.

Ebben a munkástársalgóban ujságok, társasjátékok, könyvtár állanak az oda melegedni betérő távirdamunkásoknak rendelkezésére. A munkástársalgó a IX. kerületben van. — Ebben a kerületben lakik a legtöbb távirdamunkás és így ezen a helyen biztosítható legjobban, hogy villamos igénybevétele nélkül, a távirdamunkások jelentékeny része látogathassa azt.

A társalgóban az ujságok és a társasjátékok a munkások szabadidejének kitöltésére és szórakozásra alkalmasak. A munkások a könyvtári könyveket olvasásra haza is vihetik. A könyvtárnak bővítése állandóan folyamatban van. Jelenlegi állománya 197 kötet. A munkástársalgó könyvtárának bővítése részben bevásárlások útján, részben pedig jólelkű adakozók könyvadományai útján történik.

A munkástársalgóban minden év téli hónapjaiban kéthetenként ismeret-terjesztő műsoros esteken az erre a célra önként vállalkozó postaalkalmazot-tak szabadon választott tárgyú ismeretterjesztő, a munkások lelkéhez közel-álló, előadásokat és felolvasásokat tartanak. Szavalat, zeneszámok, bűvész-mutatványok és egészen különböző tárgyú, a munkásokat érdeklő szórakoztató

műsorszámok váltakoznak. A műsoros esteket mindig ingyenes mozielőadás követi.

Az elmúlt 1943. évben két műsoros karácsonyi ünnepély is volt, az egyik december hó 21-én a távirdamunkások összessége számára, a másik szűkebb-körű, zártkörű, december 24-én, amelyen az egyedülálló, vagy karácsonyesti ünneplés melegében nem részesülő, Budapesten lakó távirdamunkások vehettek részt. Előbbin kb. 300 fő, az utóbbin kb. 40 távirdamunkás jelent meg. A postás munkástársalgóban kéthetenként ügyeletes szolgálat is van. Az ügyeletes szolgálat alkalmával a munkások a munkástársadalom bajait és kívánságait tárják fel. Ezekre ott a helyszínen többnyire választ kapnak. Ha pedig valamelyik kérelem intézkedést kíván, azt az ügyeletes szolgálatot tartó tisztviselő feljegyzi és a szociális csoport tovább tárgyalja.

Az óraberés távirdamunkások nehéz helyzetének és megélhetési viszonyainak könnyítésére, főleg pedig táplálkozásának javítására az igazgatóság az 1942. év tavaszán a székesfőváros által erre a célra díjmentesen rendelkezésre bocsátott 6 holdnyi földterületen munkás kertgazdaságot létesített. Ennek célja, hogy a munkások a termelvényekből friss árut, a piaci árnál jóval olcsóbban, önköltségi termelői áron kapjanak.

A munkás kertgazdaság termelvényeit minőségük szerint vagy a terméskor azonnal (zöldfőzelék), vagy a leginségesebb időben a téli hónapokban (burgonya, hagyma, stb.) a mindenkori piaci árnál 30%-kal olcsóbban, illetve a termelési összegből kialakított önköltségi áron vásárolhatják meg a távirdamunkások.

A kertgazdaságot részben szabadnapos távirdamunkások, részben pedig az erre a célra fogadott munkások művelik.

Arendkívüli idők hozták magukkal, hogy a szociális csoport lakásügyekkel is foglalkozzék.

Az élet a szociális munkamezőn mind újabb és újabb területeket nyit meg. A háború és az ezzel járó gazdasági megrázkódtatás, valamint a postaalkalmazottak, mint fixfizetésű közalkalmazottak alacsony jövedelme a megoldásra váró szociális feladatokat napról-napra megnöveli. Ezekkel a kérdésekkel állandóan foglalkozni kell, ezt a mai időkben nemcsak a kor szelleme, de a postás társadalom létérdeke is megkívánja, mert a postaalkalmazottak jelentékeny része a nagy drágaság és a nehéz megélhetési viszonyok miatt válságos időket él.

Az előbb vázolt munkamezőkön a szociális tevékenység megindult és e tevékenységnek újabb mezőkre való kiterjesztése állandóan folyamatban van.

III.

A szociális gondozó szolgálat.

A táviró és távbeszélő igazgatóság fentebb vázolt szociális tevékenysége a leirt kerteket ölelte fel. A szociális gondoskodás országos megszervezése is a megvalósulás állapotába jutott és a postavezérigazgatóság által a Jóléti Alapítványra ruházott szociális munka, nevezetesen a szociális gondozó szolgálat is megindult az 1943. év nyarán.

Ezt a munkát a budapesti m. kir. táviró és távbeszélő igazgatóság 1943. szeptember hónapban kezdte meg.

A táviró és távbeszélő igazgatóság székhelyén állítottatott fel a budapesti

II. postakerületi gondozó kirendeltség, amelyhez a távíró és távbeszélő igazgatóság, ennek alárendelt hivatalai, valamint ezeken kívül még a kísérleti állomás, anyagszertár, járműtelep és a rádiófelügyelőség szociális gondozása tartozik. Összesen 8920 fő postaalkalmazott.

A kerületi gondozó kirendeltség a létszámába tartozó személyzet körében a gondozó szolgálat megindulása óta az 1943. év négy utolsó hónapjában 170 esetben végzett körzettanulmányt, 288 esetben osztott ki segélyt, összesen 12.225 pengő értékben; 133 esetben folyósított családvédelmi kölcsönt, 4.848 pengő értékben.

A fenti szám adatok is mutatják a gondozó szolgálat itteni munkájának megindulási lendületét, aminek szükségét a gondozó szolgálatba tartozó postaalkalmazottak nagy száma is vonja maga után, főleg pedig az a különleges helyzeti adottság, hogy ezeknek a postaalkalmazottaknak legnagyobb része Budapesten vagy a székesfőváros környékén lakik és háborús időkben a megélhetési viszonyok általában a fővárosokban és a fővárosok körüli övezetben a legrosszabbak és a legnehezebbek. Ilyenkor tehát a szociális gondoskodás szüksége is itt a legnagyobb. Ez a helyzeti adottság vonja maga után azt, hogy az ebben a munkakörben foglalkoztatott személyzetnek munkaidőt nem ismerve, nagy-nagy lelkesedéssel és kitartással kell dolgoznia, ha eredményt akar elérni.

A Budapest II. postakerületi gondozó kirendeltség szociális gondozó szolgálatának közelebbi ismertetése azonban már nem e cikk feladata.

*

Soziale Arbeit bei der Budapester Telegraphen- und Telephondirektion. Dr. JÓZSEF TÓTH, Postsekretär.

Seitens der Direktion wurde die soziale Fürsorge 1929 systematisch ins Werk gesetzt. Zu diesem Zweck wurde die Angestelltenschaft in eine eingehende (Kartothek-) Evidenzhaltung gebracht und durch geschulte Fürsorgerinnen die nötigen Nachforschungen hinsichtlich der Lebensführung derselben durchgeführt. Die Direktion bezog in ihren sozialen Tätigkeitsbereich folgende Aufgaben ein: finanzielle Unterstützungen für Angestellte, Erleichterungen in der Wohnungsbeschaffung, die Frühstücksaktion der Telegraphenbauarbeiter und die Belieferung mit Heizmaterial. Für die Telegraphenbauarbeiter wurde ausserdem ein Gemeinschaftsraum bereitgestellt und ein Gartenbetrieb zur Erleichterung der Versorgung eingerichtet.

*

Oeuvres sociales de la Direction des Télégraphes et des Téléphones de Budapest. M. le Dr. JÓZSEF TÓTH, Secrétaire de poste.

De la part de la Direction, une prévoyance sociale systématique fut mise à l'oeuvre en 1929. A cette fin, les employés ont été inscrits sur des registres détaillés et des dames-employés instruites à ce but ont été envoyées pour étudier la manière de vivre des intéressés. La Direction a étendu son activité sociale sur les devoirs suivants: aide pécuniaire pour les employés, facilités dans l'acquisition des logements et des combustibles ainsi que le service de petit déjeuner pour les ouvriers de construction télégraphique. Pour les ouvriers télégraphiques une salle de récréation a été, en outre, installée et en vue de faciliter la vie, une culture jardinière a été créée.

MŰSZAKI KÖZLEMÉNYEK

Technische Mitteilungen. — Articles techniques.

Különböző távbeszélő vezeték-típusokból összeépített inhomogén áramkörök üzemi csillapítása a vivőfrekvenciás tartományban.

Irta: Dr. TOMITS IVÁN m. kir. postaműszaki igazgató.

II. Rész. Az áramkörben két vagy több reflexiós hely van.

1. Az áramkörben csupán csak két reflexiós hely van.

A számítás alapjául ismét a 2. számú ábra szolgál (1. az I. Rész-t), ahol most már sem Z_1 , sem Z_2 nem egyenlőek a „Z” hullámellenállással; ilyenformán tehát sem

$$p_1 = \frac{Z - Z_1}{Z + Z_1}, \quad \dots 7)$$

sem

$$p_2 = \frac{Z_2 - Z}{Z_2 + Z} \quad \dots 8)$$

nem zérusok.

Az üzemi csillapítás ... 2) alatti definíciója így is írható:

$$b_u = \log \left| \frac{\bar{E}_o}{2 E_2} \sqrt{\frac{Z_2}{Z_1}} \right| = \log \left| \frac{E_o}{2 E_1} \right| + \log \left| \sqrt{\frac{Z_2}{Z_1}} \right| + \log \left| \frac{E_1}{E_2} \right|; \quad \dots 9)$$

Számítsuk ki először a jobb oldal első tagjának értékét:

$$\log \left| \frac{E_o}{2 E_1} \right| = \log \left| \frac{E_o}{2 E_o} \frac{W_1}{Z_1 + W_1} \right| = \log \left| \frac{Z_1 + W_1}{2 W_1} \right| = \log \left| \frac{1}{2} \left(1 + \frac{Z_1}{W_1} \right) \right|, \dots 10)$$

ahol W_1 a Z_2 -vel lezárt Z hullámellenállású vonal impedanciája a vonal elején (1) mérve.

W_1 értéke az ú. n. Feldtkeller-féle tételből számítható ki. (L. erre vonatkozóan dr. Tomits Iván értekezését a M. Posta XVIII. évf. 1. számának 18. oldalán, 1944.)

$$\frac{W_1 - Z}{W_1 + Z} = \frac{Z_2 - Z}{Z_2 + Z} e^{-2g}, \quad \text{ahol } g = b + ja \quad (b \text{ a hullámcsillapítás, és } a$$

pedig az ú. n. szögtényező).

Innen

$$\frac{1 - \frac{Z}{W_1}}{1 + \frac{Z}{W_1}} = p_2 e^{-2g} = \delta,$$

ahol δ csupán csak rövid jelzés az előtte levő kifejezés elnevezésére.

Az előbbi egyenletből kiszámítva

$$\frac{Z}{W_1} = \frac{1 - \delta}{1 + \delta}, \text{ azaz } \frac{1}{W_1} = \frac{1 - \delta}{1 + \delta} \cdot \frac{1}{Z}.$$

Ezt az értéket a ... 10) egyenletbe behelyettesítve kapjuk:

$$\log \left| \frac{E_0}{2E_1} \right| = \log \left| \frac{1}{2} \left(1 + \frac{Z_1}{Z} \frac{1 - \delta}{1 + \delta} \right) \right|.$$

Azonban a ... 7) alatti egyenletből $\frac{Z_1}{Z} = \frac{1 - p_1}{1 + p_1}$, amit előbbi egyen-

letünkbe behelyettesítve nyerjük a keresett kifejezést:

$$\begin{aligned} \log \left| \frac{E_0}{2E_1} \right| &= \log \left| \frac{1}{2} \left(1 + \frac{1 - p_1}{1 + p_1} \cdot \frac{1 - \delta}{1 + \delta} \right) \right| = \\ &= \log \left| \frac{1}{2} \frac{(1 + p_1)(1 + \delta) + (1 - p_1)(1 - \delta)}{(1 + p_1)(1 + \delta)} \right| = \log \left| \frac{1 + p_1 \delta}{(1 + p_1)(1 + \delta)} \right|. \dots 11 \end{aligned}$$

A 9) számú formula harmadik tagja, a négy pólusok elméletének ú. n. feszültségcsillapítása, az átviteli egyenletekből számítható ki. Teljesség kedvéért ennek számítási menetét is közöljük, és pedig kb. olyan formában, mint az W. Klein hasonló témakörrel foglalkozó értekezésében is található (l. W. Klein: Die Betriebsdämpfung von Vierpolketten. T. F. T. 1942. Band 31. H. 4. 103. oldal).

A négy pólusok teóriája értelmében E_1 , E_2 feszültségek és I_2 kimenő áramerősség között a következő összefüggés áll fenn (l. 1) sz. ábrát az I. Rész-ben):

$$E_1 = E_2 \operatorname{Coshyp.} g + Z I_2 \operatorname{Sinhyp.} g;$$

lévén

$$I_2 = \frac{E_2}{Z_2},$$

lesz továbbá

$$E_1 = E_2 \left(\operatorname{Coshyp.} g + \frac{Z}{Z_2} \operatorname{Sinhyp.} g \right).$$

Ide a hyperbolikus függvények ismert exponenciális formuláit,

$$\operatorname{Coshyp.} g = \frac{e^g + e^{-g}}{2} \text{ és } \operatorname{Sinhyp.} g = \frac{e^g - e^{-g}}{2}$$

helyettesítve nyerjük:

$$\begin{aligned} \frac{E_1}{E_2} &= \frac{e^g + e^{-g}}{2} + \frac{Z}{Z_2} \frac{e^g - e^{-g}}{2} = \frac{1}{2} e^g \left[1 + e^{-2g} + \frac{Z}{Z_2} (1 - e^{-2g}) \right] = \\ &= \frac{1}{2} \frac{e^g}{Z_2} \left[Z_2 + Z + (Z_2 - Z) e^{-2g} \right] = \frac{1}{2} e^g \frac{Z_2 + Z}{Z_2} \left[1 + \frac{Z_2 - Z}{Z_2 + Z} e^{-2g} \right] = \end{aligned}$$

$$= \frac{1}{2} e^g \frac{Z_2 + Z}{Z_2} (1 + p_2 e^{-2g}) = \frac{1}{2} e^g \frac{Z_2 + Z}{Z_2} (1 + \delta) \quad \dots 12)$$

Ha most tekintetbe vesszük még, hogy a 9) egyenlet jobboldalának 2-ik tagja:

$$\log \left| \sqrt{\frac{Z_2}{Z_1}} \right| = \log \left| \sqrt{\frac{Z_2}{Z}} \cdot \sqrt{\frac{Z}{Z_1}} \right|,$$

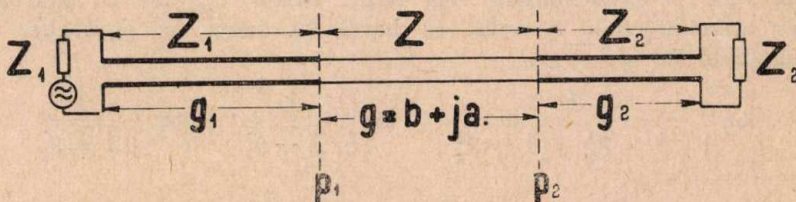
továbbá, mert a ... 7) egyenletből

$$\frac{Z}{Z_1} = \frac{1 + p_1}{1 - p_1},$$

a keresett üzemi csillapítás megfelelő összevonásokkal és az ... 5) alatti egyenlet (I. I. Rész) tekintetbevételével a következő alakot veszi fel:

$$\begin{aligned} b_{\bar{u}} = & b + \log \left| \frac{Z_2 + Z}{2Z_2} \sqrt{\frac{Z_2}{Z}} \right| + \log \left| \sqrt{\frac{1 + p_1}{1 - p_1}} \right| + \log \left| \frac{1}{1 + p_1} \right| + \\ & + \log \left| 1 + p_1 \delta \right| = b + b_{\text{üik}2} + \log \left| \sqrt{\frac{1}{(1 - p_1)(1 + p_1)}} \right| + \\ & + \log \left| 1 + p_1 p_2 e^{-2g} \right| = b + b_{\text{üik}1} + b_{\text{üik}2} + \log \left| 1 + p_1 p_2 e^{-2g} \right|. \quad \dots 13. \end{aligned}$$

Ez a formula, melyet először Zobel állapított meg, kimondja, hogy az üzemi csillapítás értéke két reflexiós hely esetén a hullámcsillapítás és két ütközési csillapítás összegéből áll, amelyhez a frekvenciától függően pozitív vagy negatív értékekkel még egy harmadik tag is csatlakozik, mely a két ütközési hely reflexiós tényezőinek és a köztük levő vonalszakasz komplex átviteli tényezőjének függvénye. Ez utóbbi kifejezést W. Klein, aki a már

4. ábra.

idézett értekezésében a formula levezetését egy általánosabb, de bonyolultabb úton is közli, reflexiós csillapításnak nevezi.

A 13) alatti egyenlet akkor is érvényes, ha \$Z_1\$ helyébe egy azonos hullámellenállású vonalat teszünk, melynek elejét \$Z_1\$ belső ellenállású oszcillátorral zárjuk le, továbbá \$Z_2\$-t hasonló módon egy \$Z_2\$ hullámellenállású s a végén \$Z_2\$ impedanciával bíró lezárással ellátott másik vonallal helyettesítjük, úgy mint azt a 4) ábra mutatja. Ekkor az ábra jelzései alapján

$$b_{\bar{u}} = b_1 + b + b_2 + b_{\text{üik}1} + b_{\text{üik}2} + \log \left| 1 + p_1 p_2 e^{-2g} \right|. \quad \dots 14)$$

Ha most e formulában lévő hullámcsillapítások összegén kívül fellépő egyéb csillapítás-értékek összegét röviden többlet-csillapításnak nevezzük és jelöljük,

$$b_1 = b_{\text{üik1}} + b_{\text{üik2}} + \log \left| 1 + p_1 p_2 e^{-2g} \right|,$$

akkor a többlet-csillapítás az ... 5) formula (1. I. Rész) segítségével és $g = b + j.a$ helyettesítésével így írható:

$$b_1 = \log \left| \frac{1}{\sqrt{1-p_1^2}} \right| + \log \left| \frac{1}{\sqrt{1-p_2^2}} \right| + \log \left| 1 + p_1 p_2 e^{-2(b+ja)} \right|.$$

E képlet abszolút-érték jelekkel ellátott utolsó tagja komplex szám, melynek abszolút értékét legkönnyebben úgy számíthatjuk ki, hogy a komplex számot konjugált értékével megszorozzuk. Ismeretes ugyanis, hogy egy $A + jB$ komplex szám abszolút értéke

$$\sqrt{A^2 + B^2} = \sqrt{(A + jB)(A - jB)}$$

E formula alkalmazásával a keresett többletcsillapítás

$$\begin{aligned} b_1 &= \log \left| \frac{\sqrt{[1 + p_1 p_2 e^{-2b} (\cos 2a - j \sin 2a)] [1 + p_1 p_2 e^{-2b} (\cos 2a + j \sin 2a)]}}{\sqrt{1-p_1^2} \cdot \sqrt{1-p_2^2}} \right| = \\ &= \log \left| \frac{\sqrt{1 + 2 p_1 p_2 e^{-2b} \cos 2a + (p_1 p_2)^2 e^{-4b}}}{\sqrt{1-p_1^2} \cdot \sqrt{1-p_2^2}} \right| \dots 15) \end{aligned}$$

A 15) alatti egyenlet tárgyalása különböző határesetekre.

Határeset a).

Legyen a közbenső vonal hullámcsillapítása (1. ... 4. ábrát) igen nagy vagy legalább is gyakorlatilag elég nagy. Ekkor ugyanis a logaritmikus kifejezés számlálójának második és harmadik tagja az egységhez képest elhanyagolható és így

$$\begin{aligned} b_1 &= \log \left| \frac{1}{\sqrt{1-p_1^2} \sqrt{1-p_2^2}} \right| = \log \left| \frac{1}{\sqrt{1-p_1^2}} \right| + \log \left| \frac{1}{\sqrt{1-p_2^2}} \right| = \\ &= b_{\text{üik1}} + b_{\text{üik2}} \dots 16) \end{aligned}$$

Gyakorlatilag elég, ha kb. $b \geq 1.4$ Néper. Ugyanis, ha a ... 15) egyenlet számlálójában $\cos 2a$ értékét a legkedvezőtlenekre választva ($\cos 2a = \pm 1$), a 3-ik tagot elhanyagoljuk és a logaritmikus kifejezést sorba fejtjük

$$b_1 = b_{\text{üik1}} + b_{\text{üik2}} + \log \left| \sqrt{1 \pm 2 p_1 p_2 e^{-2b}} \right| = b_{\text{üik1}} + b_{\text{üik2}} \pm p_1 p_2 e^{-2b} \dots 15a)$$

Tételezzük fel egyelőre a gyakorlatban előforduló legkedvezőtlenebb ütközési viszonyokat és pedig a 150 ohmos papírkábel és 600 ohmos légvezeték ütközési eseteit, amikor tehát

$$\left| p_1 \right| = \left| p_2 \right| = \log \frac{600 - 150}{600 + 150} = 0.6 .$$

Ekkor a két ütközési csillapítás összege a már előbb végzett számítások alapján

$$b_{\text{ütk}1} + b_{\text{ütk}2} = 2 \times 0.22 = 0.44 \text{ néper.}$$

A 15 a) alatti formula harmadik tagja $\cos 2a = \pm 1$ szélső értékeknek megfelelően a -tól függően pozitív és negatív is lehet, tehát a többlet-csillapítás értéke az ütközési csillapítások összege körül ingadozik. Engedjük meg $| p_1 \cdot p_2 e^{-2b} |$ részére a két ütközési csillapítás összegének 5%-át, azaz 0.022 népert; ekkor a többlet-csillapítás ingadozása

$$\left| p_1 p_2 e^{-2b} \right| = 0.022 = 0.36 e^{-2b},$$

ahonnan

$$e^{2b} = \frac{0.36}{0.022} = 16.36 ,$$

$$2b = 2.8$$

$$b = 1.4 \text{ néper.}$$

A tárgyalat határesetre áll tehát:

Tanulság 3: Amennyiben az áramkörben csupán két reflexiós hely van és e reflexiós helyeket összekötő vonal hullámcsillapítása elég nagy, — gyakorlatilag legalább 1.4 Néper, — úgy a reflexiók miatti többlet-csillapítás igen jó megközelítéssel a két ütközési csillapítás összege.

Határeset b).

Legyen a két reflexiós hely közötti vonalszakasz átviteli tényezője $g = b + ja$ olyan kicsiny, hogy a hullámcsillapítás „ b ” gyakorlatilag zérus legyen, továbbá „ a ” szögértéke olyan kicsiny legyen, hogy kielégítse az alábbi feltételt:

$$\cos 2a = 1 .$$

Mindezek a feltételek azt jelentik a valóságban, hogy a b_1 és b_2 hullámcsillapítású vonalak közé iktatott vonal rendkívül rövid. A 15) egyenlet ekkor az alábbi alakot veszi fel:

$$b_1 = \log \left| \frac{\sqrt{1 + 2p_1 p_2 + (p_1 p_2)^2}}{\sqrt{1 - p_1^2} \sqrt{1 - p_2^2}} \right| = \log \left| \frac{1 + p_1 p_2}{\sqrt{1 - p_1^2} \sqrt{1 - p_2^2}} \right| .$$

Ha most p_1 és p_2 helyébe a ... 7) és ... 8) alatti értékeket behelyettesítjük és a számításokat lépésről lépésre elvégezzük, az alábbi eredményt kapjuk:

$$b_1 = \log \left| \frac{1 + p_1 p_2}{\sqrt{1 - p_1^2} \sqrt{1 - p_2^2}} \right| =$$

$$\begin{aligned}
 &= \log \left| \frac{(Z + Z_1)(Z_2 + Z_1 + (Z - Z_1)(Z_2 - Z))}{\sqrt{[(Z + Z_1)^2 - (Z - Z_1)^2][(Z_2 + Z)^2 - (Z_2 - Z)^2]}} \right| = \\
 &= \log \left| \frac{2ZZ_2 + 2ZZ_1}{\sqrt{(2Z \cdot 2Z_1)(2Z_2 \cdot 2Z)}} \right| = \log \left| \frac{2Z(Z_1 + Z_2)}{4Z\sqrt{Z_1 Z_2}} \right| = \\
 &= \log \left| \frac{Z_1 + Z_2}{2\sqrt{Z_1 Z_2}} \right| = b_{\text{üik}}(Z_1, Z_2). \quad \dots 17)
 \end{aligned}$$

Az egyenlet azt mutatja, hogy, ha az 1 és 2 vonalak közé iktatott tet-
szésszerű homogén vonalszakasz hosszát zérusra, vagy igen rövidre „zsugo-
rítjuk” össze, a többlet-csillapítás egyenlő a Z_1 és Z_2 hullámellenállásokból
alkotott ütközési csillapítással [jelzése $b_{\text{üik}}(Z_1, Z_2)$], amiből az alábbi ma-
gától értetődő következtetés vonható:

Tanulság 4: Ha Z_1 és Z_2 hullámellenállású vonalak között egy tetszés-
szerinti hullámellenállású olyan rövid vonal van közbeiktatva, hogy annak
hullámcsillapítása gyakorlatilag nulla, és terjedési szög-tényezője a legmaga-
sabb átviteli frekvenciára is annyira kicsiny, hogy a szög-tényező kétszeresé-
sének cosinusa gyakorlatilag az egységgel egyenlő, akkor az áramkör többlet-
csillapítása annyi, mintha a jelzett rövid közbenső vonal ott sem volna,
illetőleg mintha az áramkörben csupán csak egy reflexiós hely volna.

3. Az üzemi csillapítás ingadozása a frekvenciával 2 reflexiós hely esetén.

A 15) alatti egyenlet logaritmikus kifejezésének számlálója a szög-
tényező értékétől függően periódikus ingadozást fog mutatni egy maximum-
és egy minimum-érték között. E szélső értékek akkor állanak elő, mikor

$$\cos 2\alpha = \pm 1,$$

amikor tehát vagy

$$\alpha = 0, 2\frac{\pi}{2}, 4\frac{\pi}{2}, 6\frac{\pi}{2}, \dots \text{stb.} \quad (\cos 2\alpha = +1)$$

vagy

$$\alpha = 1\frac{\pi}{2}, 3\frac{\pi}{2}, 5\frac{\pi}{2}, 7\frac{\pi}{2}, \dots \text{stb.} \quad (\cos 2\alpha = -1).$$

Ekkor tehát a 15) egyenletből a 17) tekintetbevételével

$$\begin{aligned}
 b_i &= \log \left| \frac{1 + p_1 p_2}{\sqrt{1 - p_1^2} \sqrt{1 - p_2^2}} \right| + \\
 &+ \log \frac{\sqrt{1 + 2 p_1 p_2 e^{-2b} + (p_1 p_2)^2 e^{-4b}}}{1 + p_1 p_2},
 \end{aligned}$$

$$b_i = b_{\text{üik}}(Z_1, Z_2) + \log \left| \frac{1 + p_1 p_2 e^{-2b}}{1 + p_1 p_2} \right| = b_{\text{üik}}(Z_1, Z_2) + \log k, \quad \dots 18)$$

ahol „k” csupán rövid jelzés.

A 18) alatti egyenlet logaritmikus tagja negatív és pozitív lehet a szerint, hogy p_1 és p_2 előjelei egymással azonosak (1. eset), vagy egymástól különbözők (2. eset).

1. eset: p_1, p_2 pozitív.

Kimutatható ekkor, hogy

$$k = \left| \frac{1 + p_1 p_2 e^{-2b}}{1 + p_1 p_2} \right| \leq 1.$$

A logaritmikus tehát negatív szám vagy legfeljebb nulla.

A „k” tört értéke akkor lesz 1, azaz $\log k = 0$, mikor $b = 0$ és a számalóban a + jelet választjuk. A többlet-csillapítás maximális értéke tehát akkor a 18) egyenlet szerint maga a $b_{\text{üt}}(Z_1, Z_2)$ (ütközési csillapítás).

A többlet-csillapítás minimuma viszont úgy áll elő, ha „k” tört a legkisebb értékét veszi fel, $\log k$ tehát a legnegatívabb. Megadott „b” értéknél ez a minimum

$$k = \left| \frac{1 - p_1 p_2 e^{-2b}}{1 + p_1 p_2} \right|.$$

A többlet-csillapítás minimumának kiszámítására $b_{\text{üt}}(Z_1, Z_2)$ -nek eredeti formáját vesszük igénybe; ennek értékét a 17) egyenletből a 18) formulába helyettesítve

$$\begin{aligned} b_i &= \log \left| \frac{1 + p_1 p_2}{\sqrt{1 - p_1^2} \sqrt{1 - p_2^2}} \right| + \log \left| \frac{1 - p_1 p_2 e^{-2b}}{1 + p_1 p_2} \right| \\ &= \log \left| \frac{1 - p_1 p_2 e^{-2b}}{\sqrt{1 - p_1^2} \sqrt{1 - p_2^2}} \right|. \end{aligned}$$

Az egyenlet jobb oldaláról ki lehet mutatni, hogy az soha sem lehet negatív, vagyis a logaritmikus alatti kifejezés még a legkedvezőtlenebb esetben is [$b = 0$] nagyobb az egységnél, vagyis

$$\frac{1 - p_1 p_2}{\sqrt{1 - p_1^2} \sqrt{1 - p_2^2}} \geq 1.$$

Ennek bizonyítására elég azt kimutatni, hogy a logaritmikus alatti kifejezés négyzete nagyobb 1-nél, azaz

$$\frac{(1 - p_1 p_2)^2}{(1 - p_1^2)(1 - p_2^2)} = \frac{1 - 2p_1 p_2 + (p_1 p_2)^2}{1 - (p_1^2 + p_2^2) + (p_1 p_2)^2} \geq 1.$$

Ez az egyenlőtlenség pedig akkor áll fenn, ha

$$p_1^2 + p_2^2 \geq 2p_1 p_2,$$

vagy

$$p_1^2 - 2p_1 p_2 + p_2^2 = (p_1 - p_2)^2 \geq 0,$$

ami viszont már magában is evidens.

A minimum maga zérussá lesz, ha $p_1 = p_2$.

Tanulság 5: Ha $p_1 \cdot p_2$ pozitív, — aminek lehetősége a gyakorlatban különben ritka, — továbbá a vonal annyira rövid, hogy $b = 0$ -nak tekinthető, akkor a többlet-csillapítás ingadozása a $b_{\text{ütk}}$ (Z_1, Z_2) és a zérus közt megy végbe. Amennyiben „b” értéke a nulltól kiindulva fokozatosan növekszik, az ingadozás nagysága folyton szűkül, míg „b” elég nagy értékénél az gyakorlatilag zérussá válik. Ilyenkor a többlet-csillapítás értéke egyenlő a két reflexió hely ütközési csillapításainak összegével.

(Folytatjuk.)

*

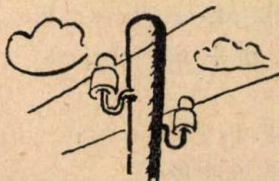
Betriebsdämpfung der aus verschiedenen Fernsprechleitungstypen zusammengebauten inhomogen Stromkreise in Trägerfrequenzbereich. II. Teil: Im Stromkreise gibt es zwei oder mehrere Reflexionsstellen. Dr. IVÁN TOMITS, Technischer Postdirektor.

Auf Grund der im ersten Teil vorgelegten Hinweisungen befasst sich der Verfasser zunächst mit der Theorie der Betriebsdämpfung solcher Trägerfrequenz-Fernsprechstromkreise, in welchen es 2 Reflexionsstellen gibt. Nachdem er die Gesetzmässigkeit und das Verhalten während der Funktion derselben festgestellt hat, gibt er — nach fremdem Fachschriftsteller — die Endergebnisse der sich auf Reflexionsstellen von beliebiger Anzahl beziehenden Theorie bekannt und auf Grund derer breitet er die Rechnungen auf die Fälle der Stellen mit 3 und 4 Reflexionen aus, wo die Wellendämpfung der einen homogen Linienstrecke des Stromkreises an beschränkende Bedingungen geknüpft wird.

*

Affaiblissement composite des circuits inhomogènes composés des types de lignes téléphoniques différents dans le régime de fréquence porteuse. IIe partie: Dans le circuit, il y a deux ou plusieurs lieux de réflexion. M. le Dr. IVÁN TOMITS Directeur Technique de poste.

S'appuyant sur les considérations exposées dans la première partie, l'auteur s'occupe, en premier lieu, de la théorie de l'affaiblissement d'exploitation des circuits téléphoniques de fréquence porteuse dans lesquels 2 lieux de réflexion se trouvent. Après en avoir arrêté les règles et l'attitude pendant le fonctionnement, il fait connaître — d'après un auteur étranger — les résultats finaux de la théorie se rapportant à des lieux de réflexion d'un nombre choisi et puis, sur la base de celle-ci, il étend les calculs aux cas des lieux avec 3 ou 4 réflexions où l'affaiblissement d'ondes de l'une des sections de ligne du circuit est attaché à des conditions restrictives.

Érdekes kérdések.

Interessante Fragen. — Questions intéressantes.

Újabb pályatételünk:

8. Postahivatalaink a PRT-ben megjelent rendeleteken kívül számos körrendeletben kapnak utasítást a különböző tudnivalókra. A hivatalok a sok körrendeletet iktatás után rendszerint irattárba helyezik és általában hamar megfelelkeznek azok tartamáról.

Milyen csoportosítás vagy besorozás mellett lehetne az élő rendelkezéseket legmegfelelőbben nyilvántartani? Milyen tárgykörben és hogyan lehetne a legkevesebb munkával (pl. a decimális rendszer alkalmazásával) az érdekelt hivatalok rendeletgyűjteményét korszerűbbé tenni?

(Dr. Rózsa István postatanácsos díjat nyert pályatétele.)

Pályázati határidő 1944. október 31. A pályázati feltételek azonosak lapunk folyó évi 1. számában közölt 1 pályatételünk (28. oldal) feltételével.

*

Pályázati eredmény.

Az 1944. évi 3. számban közölt 3. pályatétel a következő volt:

A feladó az utánvételes csomag utánvételi lapját is tévedésből a csomag címzettjének címére állítja ki. Az összeget a csomag címzettjének kifizetik. Ha a kifizetett utánvételi összeget a címzettől visszavenni nem lehet, a feladónak adható-e kártérítés?

Nyolc pályamunka érkezett be. A kérdést az „Iratlan törvény“ jeligéjű pályamunka kimerítően tárgyalta és helyesen oldotta meg. Szerzője dr. Zelei József postatanácsos (Postavezérigazgatóság 4. ü. o.) 60 pengő jutalomban részesült.

*

Az 1944. évi 5. számban közölt 5. pályatétel a következő volt:

Az egyedül kezelő postamesteri hivataloknál milyen kezelési egyszerűsítések volnának keresztülvezethetők?

A beérkezett pályamunkák közül a „Rovatlap“ jeligéjű pályamunka volt a legjobb. Szerzőjét, Komáromi István postamestert (Szamosfalva) a szerkesztőbizottság 60 pengő jutalomban részesítette.

*

Dr. Zelei József postatanácsos jutalomban részesített pályamunkája:

Amikor a feladó utánvételes csomagját postára adta — a feladóvéennyel bizonyítva — kétoldalú kötelmi szerződés létsült, amelynek egyik alanya a m. kir. posta, a másik pedig a csomag feladója. A szerződés tárgya két egymástól el nem választható szolgáltatás, még pedig

a csomag szállítása és a kapcsolatos

penzkövetelés beszedése utánvétel alapján.

A m. kir. posta és a feladó között — minthogy külön megállapodást nem létesítettek — hallgatólagos akaratmegegyezés jött létre, hogy a szóbanforgó szolgáltatások teljesítése tekintetében egymást kölcsönösen csak azok a jogok és kötelezettségek illetik, amelyeket a

Budapesti Közlöny 1953. évi május hó 31-én megjelent 122. számában közzétett Postaüzleti Szabályzat (A. 1. Szab.) ilyeneként megemlíti.

A pályatételben közölt tényállás adatai szerint a feladott csomag szállítása (beleértve a kézbesítést is) szabályszerűen történt. Vizsgálódásunknak tehát a következőkben csak arra kell szorítkoznia, hogy a postára adott csomagot terhelő utánvétel beszedésével kapcsolatban milyen kötelezettségek illetik a feladót és a m. kir. postát, továbbá, hogy ezek a Postaüzleti Szabályzatban pontosan meghatározott kötelezettségek a szerződő felek cselekményein keresztül mennyiben mentek teljeseedsébe. Lássuk mindenekelőtt a Postaüzleti Szabályzat idevonatkozó rendelkezéseit.

Az A. 1. Szab. 50. §. 6. pontjában foglaltak szerint „... a feladónak... az utánvétellel terhelt csomaghoz utánvételes postai szállítólevelet kell használnia... *Az utánvételi lap címzettjeként a feladónak saját címét... kell felírnia*“.

Az A. 1. Szab. 50. §. és 75. §. 1. pontja alapján „... A posta az utánvételes küldeményt a címzettnek csak az utánvételi összeg beszedése után kézbesíti *és a beszedeti összeget a feladóhoz eljuttatja... a feladó... javára elszámolja*.“

A Postaüzleti Szabályzatból idézett üzleti (ügyleti) feltételekkel kapcsolatban két vitán felül álló tényre kell utalnunk, nevezetesen arra, hogy

a) a feladó — az A. 1. Szab. 50. §. 6. pontjában foglalt üzleti feltételtől eltérően — a csomag szállítólevelének utánvételi lapjára nem a saját, hanem a címzett címadatait írta fel; továbbá, hogy

b) a m. kir. posta a címzettől beszedett utánvételi összeget — ellentétben az A. 1. Szab. 50. §. és 75. §. 1. pontjában kifejezett ígéretével — a feladó javára nem számolta el, ennél fogva azt a feladóhoz nem juttatta el.

Nyilvánvaló, hogy a pénzkövetelésnek utánvétel alapján való beszedésével kapcsolatban vállalt leglényegesebb kötelezettségét a feladó egyáltalán nem, a m. kir. posta pedig csak részben teljesítette, vagyis mind a ketten szerződésszegést követtek el. Kérdés azonban, hogy az a) és b) pontban megjelölt szerződésszegés melyik félnek róható fel, illetőleg a szerződésszegések egyikével vagy másikkal szemben melyik szerződő fél tudja magát elegendő mértékben kimenteni.

Az a) pont alatt említett szerződésszegés esetében azt kell szemelött tartanunk, hogy a feladó a szabályszerűen kihirdetett Postaüzleti Szabályzatból tudta, vagy legalább is tudhatta, hogy az utánvételi lapra a saját címadatait kell felírnia. Ugyanezen az úton azt is kellett tudnia a feladónak, hogy a m. kir. posta az utánvételi lapot a kiállítás helyesége szempontjából ellenőrizni nem köteles. Erre való tekintettel a feladónak az utánvételi lap kiállítása alkalmával fokozott figyelemmel és kiváló gonddal kellett volna eljárnia. A feladó azonban a köteles gondosságot elmulasztotta és így a szerződésszegésből származó káros következményekért csak őt és nem a m. kir. postát terheli a felelősség, a helytállás.

A b) alatti szerződésszegés látszólag elegendő ok arra, hogy a bekövetkezett — a feladót károsító — következményekért a m. kir. posta feleljen. De amint említettük, csak látszólag, mert jobban szemügyre véve a kérdést, megállapítható, hogy a feladót ért kár, mint következmény nem a m. kir. posta, hanem a saját mulasztásával van közvetlen jogi értelemben vett oksági kapcsolatban. A feladó kára ugyanis nem abból származott, hogy a m. kir. posta a beszedett utánvételi összeget a csomag címzettjének fizette ki, hanem abból a tényből, hogy a feladó az utánvételi lapot helytelenül állította ki. Ez másképpen úgy is kifejezhető, hogy a feladó mulasztásával olyan tényállást teremtett amelynek alapján a m. kir. posta a feladó részéről vele szemben támasztott kártérítési igény alól magát teljes mértékben kimentheti (exculpálhatja), illetőleg, amelynek alapján a feladó kártérítést a m. kir. postától sikerrel nem követelhet.

Az előadott jogászai érvelésen nyugszik — véleményünk szerint — az A. 1. Szab. 108. §. 7. pontja is, amennyiben azt mondja ki, hogy „A posta nem felelős... az olyan károkért... amelyeket a feladó a küldemények feladására... vonatkozó... postai szabályok figyelmen kívül hagyásával vagy más módon maga okozott, illetőleg magára hárított”.

A szigorú jognak a fentiek szerinti alkalmazása alapján tehát a feladónak kártérítés nem adható.

Igazságtalan lennék az ügygel szemben és a teljesség ellen is vétenék, ha a feltett kérdést még az alábbi szempontokból is nem világítanám meg. E szempontok a következők:

I. Az A. 2. Szab. 24. §. 2. és 4. pontja szerint „A könyvelt küldeményt felvételkor meg kell vizsgálni, hogy... a Postaüzleti Szabályzatban megállapított feltételeknek megfelele-e. Meg kell vizsgálni, hogy a küldemény... az űrlapok használatára és kitöltésére vonatkozó szabályoknak megfelelő-e... Kisebb hiányokat a feladóval nyomban pótoltatni kell, a szabálytalanságokat pedig meg kell szüntetni; ha... lehetséges a jó üzletembert jellemző előzékenységgel kell a feladónak segédkezni a kisebb hiányok pótlásánál”. Az A. 3. Szab. 95. §. 2. pontja szerint pedig „...Elvásztás előtt az utánvételi lap adatait a... (szállítólevél) adataival gondosan össze kell hasonlítani...”.

II. A magyar magánjog ismeri a méltányosságon nyugvó felelősséget is. Ennek alapja az a kétségtelen tény, hogy akinek nagyobb terjedelmű üzemében a káreset történik, a kárt anyagi helyzeténél fogva könnyebben viselheti el. Ezenkívül a nagyüzemek — közöttük a m. kir. posta — a nekik fel nem róható vétkességgel okozott károkat üzemi költségként vehetik számításba.

Vita tárgyát nem képezheti, hogy ha a felvevő vagy a leadó (kiosztó) postaalkalmazott a I. alatt idézett utasítást pontosan végrehajtja, a feladó kára elhárult volna. Ebből folyik, hogy az érdekelt postaalkalmazottak olyan mulasztást követtek el, amelyből a feladó kára, mint okozat következik. *Mulasztásuk azonban nem eredményezhet kártérítés alapjául szolgáló tényállást*, mivel az A. 2—3. Szab. idézett rendelkezései csak a m. kir. posta szervezetén belül hatnak, helyesebben *szolgálati rendelet jellegük van*, s azért megszegésük kizárólag az érdekelt alkalmazottak elleni postai büntető eljárás alapja lehet.

A most előadottak, valamint a II. alatt említett tények alapján, a m. kir. postának *méltányossági felelősségét* fennforogni látom, s úgy vélem, olyan esetről van szó, amikor a kárt a gyengébb vagyoni erejű károsultnak a m. kir. posta meg is szokta téríteni.

Forrásmunkák:

1. Dr. Szladits Károly: A magyar magánjog vázlata.
2. Kuncz—Nizsalovszky: A kereskedelmi törvény és joggyakorlata.
3. Dr. Tordy Géza: Magyar-Posta 1958. 3. számában megjelent cikk.

Szerkesztői üzenetek.

B. B. Kassa. Lapunk 1934. évi 4. száma Elmélet—Gyakorlat rovatának 2. közleménye utolsó sorában szereplő „hiányzó díj” kifejezés alatt a kedvezményes díjletelek szerint számított hiányzó díjat kell érteni.

K. R. Makó. Kérdésére az A. 2. Szab. 4. §. 1—2. pontjában kielégítő választ talál. Ezért az Elmélet—Gyakorlat c. rovatban való tagfalását mellőzzük.

Dr. B. Gy. Rimaszombat. Kérdése kapcsán az A. 1. Szab. 83. §-a rendelkezik. E szerint, ha a szolgálat zavarása nélkül lehetséges, egyébként házhoz kézbesítendő csomagokat a címzett kérésére kivételesen a postahivatallban is kézbesíteni kell. Ilyen esetben a házhoz kézbesítésért járó díjat épen úgy meg kell fizetni, mintha a csomagot valóban házhoz kézbesítették volna.

A POSTA FORGALMA.

1944. július.

Ismerteti: Dr. KANYÓ ÖDÖN m. kir. postatanácsos.

Der Verkehr der Post. Die folgenden Angaben beziehen sich auf den Verkehr der wichtigeren Dienstzweige im Vergleich mit den Ergebnissen des letzten Monates des vorigen Jahres.

A posta f. évi július havi forgalmának alakulása a várakozásnak megfelelt. A július havi forgalom ugyanis a júniuséhoz képest rendszerint emelkedni szokott. A folyó évben ez az emelkedés 6,2%-os volt. Az előző év július hónapjához képest mutatkozó emelkedés mindössze 0,9%.

A postai üzletág körébe tartozó küldeményeknél — az 1943. évi július hónaphoz viszonyítva — különösen a csomagok és a csekkbefizetések darabszámának nagymértvű csökkenése szembetűnő. A Budapesten július hónapban kézbesített csomagok darabszáma az előző évi 504.000-rel szemben 267.000-re csökkent. Az előző év júliusában a csekkek darabszáma a cukoradóbefizetések miatt volt nagyobb, mint a folyó évben. A posta által közvetített takarékbefizetések száma 48,2, a takarékvisszafizetések száma pedig 57,1%-kal kevesebb, mint az előző évben. A nemzetközi postaforgalom is visszaesett: az ajánlott küldemények száma 6,2, a csomagoké pedig 53,4%-kal csökkent. A táviróforgalom július hónapban kedvezően alakult, mert a felvett táviratok darabszámánál csak az eddigi csúcspontot képviselő f. évi április havi darabszám volt nagyobb. A nemzetközi táviróforgalom 21,5 százalékkal csökkent az előző év július havá-

Le trafic de la poste. Les données suivantes se rapportent au trafic des services principaux en comparaison avec les résultats du mois dernier de l'année passée.

hoz képest. A budapesti egységes távbeszélőhálózatban folytatott helyi távbeszélgetések száma nemcsak az előző évhez, hanem az előző hónaphoz viszonyítva is tovább csökkent. A nemzetközi távbeszélőforgalom 63,3%-kal volt kisebb, mint az előző év július havában. Különösen a belföldön kezdeményezett külföldre szóló távbeszélgetések számánál mutatkozik nagymértvű (71,6%-os) csökkenés. A rádióelőfizetők száma az előző hónapoz képest Budapesten 2499-el, a nagyváradi postai igazgatóság kerületében 888-cal, a kolozsvári postai igazgatóságnál 509-el és a soproni postai igazgatóságnál 212-vel csökkent, az ország többi részében azonban emelkedett. Végeredményben a rádióelőfizetők összes száma az előző hónapoz képest 697-el (0,1%-kal) csökkent.

A munkaegységekben kifejezett forgalom 99,5 millió munkaegység volt. Az előző év július havához képest a postai üzletág 1,8, a táviró 10,9 és a rádió 3,5%-kal emelkedett, míg a távbeszélő üzletág 4,8%-kal csökkent. A f. évi június hónapoz képest a postai üzletág 8,6, a táviró 6,5 és a távbeszélő 1,9%-kal volt több, a rádióüzletág forgalma azonban 0,4%-kal csökkent. Az 1944. év első 7 hónapjának forgalma 11,2%-kal haladta meg az 1943. év ugyanezen időszakában elért eredményt.

Megnevezés	1000 darab, illetve 1000 pengő		1944 júliusában 1943 júliusához képest több (+) kevesebb (—) %-ban
	1944 július	1943 július	
Közönséges levélpósti küldemény (feladás)	99.472	98.178	+ 1,3
Ajánlott levélpósti küldemény (feladás)	2.157	1.935	+ 11,5
Értéklevél és értékdoz (feladás)	40	51	— 21,6
Kézi-, betét- és sommáscsomag (feladás)	2.145	2.516	— 14,7
Postautalvány befizetés . . . . . darab	1.861	1.929	— 3,5
Postatakarék és csekk befizetés . . . . . összeg	353.295	321.858	+ 9,8
Postatakarék és csekk befizetés . . . . . darab	2.233	4.449	— 49,8
Postatakarék és csekk befizetés . . . . . összeg	868.804	742.956	+ 16,9
Távirat (feladás)	926	836	+ 10,8
Számlált helyi távbeszélgetés	18.254	20.775	— 12,1
Kezdeményezett távolsági beszélgetés	1.606	1.667	+ 3,7
Távbeszélőállomás	186	187	— 0,5
Rádióengedélyes	898	860	+ 4,4

Külföldi műszaki lapszemle.

Technische Zeitschriften. — Journaux étrangers.

RÖVIDITÉSEK:

ETZ = Elektrotechnische Zeitschrift.

TFT = Telegraphen-, Fernsprech-, Funk- und Fernseh-Technik.

TP = Telegraphen-Praxis.

Z. Fernm.-Techn. = Zeitschrift für Fernmeldetechnik Werk- und Gerätebau.

FV = Funktechnischer Vorwärts.

Folyóirat száma:	A cikk szerzője:	A cikk címe	Oldal- szám:	Terje- delem:
1944.				
ETZ 7/10 11/12.	<i>E. Wist:</i>	Energiaátvitel nagy távolságokra. (Folyt.)	65, 91	8, 2
ETZ 11/12.	<i>C. E. Olsson:</i>	Kisfeszültségű berendezések védelme lég- köri túlfeszültségek ellen. — — — —	100	1½
ETZ 11/12.	<i>Vieweg—Gottwald:</i>	Műanyagok szigetelő tulajdonságai. — —	100	1½
Z. für Fernm.	<i>H. Schwaighofer:</i>	Posta, táviró és távbeszélő üzem gépesíté- sének gazdasági kérdései. (Folyt.) — —	21	9
Techn. 2.	<i>E. Plass:</i>	Szinkron órák önműködő beállító berende- zései. — — — — — — — —	29	5½
Techn. 2.	<i>U. Pirani:</i>	Távgépíró összeköttetések rövid tengeri kábeleken. — — — — — — — —	35	2
Techn. 2.	<i>E. Schneider:</i>	Tényleges ellenállásmérés acélrézhuzalok- nál 150 kHz-nél. — — — — — — — —	15	1
TP 2.	<i>W. Borgsmüller:</i>	A csúcsforgalom és a kárbament hívások mérése és elmélete várakozás nélküli gép- kapcsolású távbeszélő rendszereknél. 16, 24	3, 2½	
TP 2., 3.	<i>H. Jurk:</i>	Zavarok, hibák és ezeknek okai (a hírközlő technikában.) — — — — — — — —	21	1½
TP 5.	<i>Göbel:</i>	Az elektroncsövek felépítése, működésmódja és alkalmazási területe. — — — —	22	1
TP 5.	<i>Schad:</i>	A Lecher vezeték elmélete. — — — —	2	4
FV ½.	<i>H. Fricke:</i>	A katódsugárosszcillográf alkalmazásának lehetőségei a rádiótechnikában. — — —	5	7
FV ½.	<i>Schad:</i>	Mit kell tudni az Adcock-iránymérő beren- dezésről. — — — — — — — —	12	2½
FV ½.	<i>Schad:</i>	A hangolókörök ingadozási törvényei és toleranciája. — — — — — — — —	14	2

Elmélet — Gyakorlat.

Theorie — Praxis. — Théorie — Pratique.

29. Postai igazolójegy kiadásánál figyelembe kell-e venni, hogy azt a fél nemcsak a postai küldemények kézbesítésénél, hanem személyazonosságának esetleg más helyeken való igazolására is fel kívánja használni?

Nem.

Az A. 1. Szab. 70. § 5. pontja szerint az igazolójegy a személyazonosságnak a postahivatalok előtt történő igazolására szolgál. Ezért ha az igazolójegy kiállításának előírt feltételei megvannak, azt ki kell állítani. Postai szempontból a továbbiakban közömbös, hogy az igazolójegyet a postán kívül a személyazonosság igazolására elfogadják-e vagy sem. (Beküldött kérdés.)

30. Egy postán kívülálló fél valamely nem kézbesítő postahivatalba beosztott postaalkalmazottnak beosztása helyére szólóan (pl. egy építési osztályba beosztott műszaki tisztviselőnek) adhat-e meghatalmazást küldemények átvételére?

Nem.

Az A. 2. Szab. 4. § 16. p. 2. bekezdése szerint „az alkalmazottak beosztásuk helyén meghatalmazás alapján postai küldemények átvételével — családtagokat kivéve — nem bízhatók meg, tehát meghatalmazottként nem szerepelhetnek.”

Ez a rendelkezés beosztási helyre való tekintet nélkül minden postai alkalmazottra vonatkozik. (Beküldött kérdés.)

EGYESÜLETI ÉLET.

Kitüntetések. Magyarország Kormányzója báró Nyáry Gyula ny. postafőigazgatót közel 40 éven át végzett érdemes munkájáért dicsérettel elismerésével tüntette ki.

Egyedy Andor postavezérigazgató-helyettes a Német Sasrend I. osztályú érdemkeresztjével tüntették ki.

Zelinka Alajos postafőmérnök a Német Sasrend II. osztályú, Egyedy Andor postamérnök a Német Sasrend III. osztályú érdemkeresztjét kapta.

Dr. Deák János A hazánkat ért légitámadások újabb áldozatot követeltek kartársaink sorából: dr. Deák János postafogalmazó ez év augusztus hó 20-án édesatyjával együtt a Szeged ellen intézett angolszász légitámadás áldozata lett.

Dr. Deák János 1912-ben született Szegeden.

A szegedi Ferenc József tudományegyetemen 1936 májusában az államtudományok, majd ugyanez év decemberében a jogtudományok doktorává avatták.

Szeged városánál volt rövid ideig alkalmazásban, majd 1939 augusztus 1-én a posta szolgálatába lépett forgalmi díjnokként. 1941 januárjában forgalmi gyakornokká, 1942 júliusában postafogalmazóvá nevezték ki.

Postai szolgálata kezdetén a makói, majd a Szeged 1. sz. hivatalnál teljesített szolgálatot. A postatisztképző tanfolyam elvégzése után 1941 szeptemberében a szegedi postaigazgatóságához rendelték be szolgálattételre s azóta ott teljesített szolgálatot.

Fiatalkartársunkat, aki fáradhatatlan szorgalmával, bajtársi magatartásával, egyenes megalkuvást nem ismerő jellemével kitünt közüliünk, augusztus hó 22-én kísértük utolsó útjára a szeged-alsóvárosi temető halottsházából.

SZERKESZTŐSÉG:

XII., KRISZTINA-KÖRÚT 12. II. 220. TÁVBESZÉLŐ: 150—597.
MŰSZAKI KÖZLEMÉNYEK: (Társ szerkesztő)

XI., VÁSÁRHELYI PÁL-U. 4/6. TÁVBESZÉLŐ: 258—280.

KIADÓHIVATAL:

XII., KRISZTINA-KÖRÚT 12. IV. 432. TÁVBESZÉLŐ: 156—841.

Előfizetési ár évi 16 P. Postai alkalmazottnak évi 6 P.

Egyes szám ára 1.40 P.

Felelős kiadó: DR. LUKÁSZ ALFONZ m. kir. postatanácsos.